MEDEDELINGEN

HEEMKRING OKEGEM

32ste Jaargang, 2007, nr. 2
VERSCHIJNT DRIEMAANDELIJKS
Afgiftekantoor Ninove 1
2e trimester 2007

BESTUURSLEDEN

Voorzitter: Herman Van Isterdael, Idevoordelaan 27, Okegem (054/32.23.02)
Secretaris: Patrick Praet, Kievitlaan 25, Ninove (054/32.71.58)
Penningmeester: Suzanne Van der Speeten, Hazeleerstraat 19, Okegem
(053/66.76.89)
Bestuursleden:
Jozef Van der Speeten, Guldenboom 12, Okegem (054/33.55.75)
Godelieve De Deyn, Kouterbaan 34, Okegem (054/33.48.70)
André Segers, Bievegemstraat 18, Roosdaal (054/33.65.68)
Herman Brantegem, Hazeleerstraat 24, Okegem (053/68.04.51)

Uitgegeven met de steun van het stadsbestuur van Ninove (75 euro).

Verantwoordelijke uitgever: Herman Van Isterdael Idevoordelaan 27, 9400 Okegem-Ninove
Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.

Een jaarabonnement op Mededelingen Heemkring Okegem kost amper 4 Euro. Erelid wordt men vanaf 6 Euro. Lid worden kan door de som te storten op rekeningnummer
850-8193434-36 van Heemkring Okegem.

Voorzijde: het liefdespaar

Provincie Oost-Vlaanderen
Centrale Bibliotheek

HUWELIJKSGEBRUIKEN TE OKEGEM[1]

Herman Brantegem

Het huwelijk was vroeger één van de belangrijkste beslissingen in een mensenleven. De tijden zijn veranderd. Tegenwoordig geldt het als normaal dat een paartje gaat samen leven zonder meer. De herverdeling van de taken, het groter aantal werkende vrouwen hebben van het huwelijk geen noodzakelijk leefkader meer gemaakt, men kan evengoed als vrijgezel door het leven gaan. Het huwelijk is niet langer het maatschappelijk kader voor de biologische voortplanting. Tradities verdwijnen. In deze bijdrage trachten wij een beeld te geven van de gebruiken rond het huwelijk in het verleden.

De kennismaking

Een geschikte partner vinden was voor het meisje van het grootste belang. Ze werd vroeger echter in een afwachtende rol gedwongen en diende te gissen wie haar een aanzoek zou doen. Om een goede partner te vinden gingen de meisjes soms op bedevaart naar O.-L.-Vrouw van Halle of naar Godelieve te Gistel. Wie te lang zonder vrijer bleef zitten kreeg vaak spottende uitdrukkingen van de gemeenschap te horen zoals "jan van pas wil maar niet komen".

Dat men in Okegem zoals in de rest van Vlaanderen bij het zoeken naar een bruidje liefst in eigen buurt bleef ligt voor de hand: de communicatiemiddelen waren er vroeger niet zoals nu. Dit bracht mee dat wanneer een jonge man toch zijn

---

[1] Geraadpleegde werken: VAN NESPEN W., *Vrijen en trouwen*, Uitgeverij Lannoo Tielt, 1975; VAN DER LINDEN Renaat, *Verliefd, verloofd, getrouwd. Huwelijksgebruiken in Vlaanderen en Wallonië vroeger en nu*, Agora/Standaard Uitgeverij, Sint-Niklaas–Antwerpen, 1988.

"strooitjes" ging leggen in een ander dorp, hij wel eens vrij onzacht door de jeugd van dat dorp werd onthaald. Of dit uit verweer was om de integriteit van de plaatselijke gemeenschap tegen vreemde inbreng te vrijwaren is in een verleden misschien mogelijk geweest maar de laatste eeuw echter niet meer. Vaak was dit ruw onthaal slechts bedoeld om de kracht te meten van de vreemde vrijer en hem er toe te bewegen zijn sympathie af te kopen door het betalen van enkele rondjes bier. Te Okegem moedigde pastoor De Vriendt het zoeken van een partner buiten de parochie Okegem aan van op de preekstoel en dit uit vrees voor de inteelt.

Ontmoetingsgelegenheden waren er voor de jongelui wel genoeg: kermissen met de bijhorende dansgelegenheden, bedevaarten enz. Sommige zochten hun toekomstige op de boerderij of fabriek waar hij werkte. De ouders keken vanzelfsprekend uit naar een goede partner voor zoonlief of dochterlief. Men zou hier kunnen spreken van trouwen in eigen stand.

De politieke partijen hadden te Okegem zelfs een invloed wie met wie trouwde. Godsdienst, stand en vermogen werden afgewogen bij de keuze van de partner. Familie, dorpsgenoten wilden hun zegje hebben en zelfs de pastoor diende dikwijls zijn goed- of afkeuring te kennen te geven.

Na de kennismaking begon het eigenlijke "vrijen". Op de boerenbuiten nam het vrijen soms jaren in beslag. Het uitwisselen van geschenkjes zoals een foto, ring enz. behoorden bij de "verkering". Dat er soms wat "te hard gevrijd" werd en er vaak "van moetens" werd getrouwd bewijzen de stambomen uit de 18e en 19e eeuw. De eerste spruit die er dan kwam vooraleer de negen maanden verstreken waren was er eentje "van achter de haag". In Okegem zei men wanneer het koppel reeds samen woonde maar nog niet getrouwd was: "ze zijn over ‘d halfdeur al getrouwd".

Indien de vrijers van oordeel waren dat hun liefde stand zou houden dan werd aan de ultieme stap gedacht en werden de

ouders van dit feit op de hoogte gebracht. De jongeman was de eerste om het ouderlijk huis van het meisje te betreden. Wanneer hij welkom was werd hem een glaasje of een kop koffie aangeboden. Men trachtte natuurlijk zoveel mogelijk mekaar te zien maar meestal gold de donderdag als de "liefdekensdag". Doorgaans wordt gesteld dat de officiële verloving bij het gewone volk niet bekend was, maar alhoewel deze term als dusdanig niet gebruikt werd, konden toch enkele elementen aangestipt worden die in de richting van een verloving wijzen. In het begin van de 20ste eeuw voerde de kerkelijke overheid een verlovingscontract in (een officiële akte in het bijzijn van twee getuigen). Niettegenstaande dit initiatief geen lang leven beschoren was bewijst het duidelijk hoe men over de verloving dacht.

Het "van de preekstoel vallen" en "in het kaske hangen"

Wanneer de trouwdag in het verschiet lag dienden tal van formaliteiten vervuld te worden. De aangifte bij de burgerlijke en kerkelijke overheid. "In het kaske hangen en van de preekstoel vallen" onderstrepen het publieke karakter van het hele gebeuren. De ondertrouw is bekend. Ze waren bedoeld om de hele gemeenschap op de hoogte te brengen van het aanstaande huwelijk en haar toe te laten eventuele beletselen aan het licht te brengen. Sedert het Concilie van Lateranen van 1215 moest het huwelijk drie zondagen na elkaar openbaar afgekondigd worden van op de preekstoel. Heden zijn beide tradities verdwenen en vanaf één januari 2000 worden huwelijken niet meer in het kastje van het gemeentehuis gehangen.
De katholieke kerk gaf aan de toekomstige trouwers een boekje met raadgevingen, plichten en gebeden. Ze dienden gekend te zijn vooraleer het huwelijk in voege trad. Wij vonden dergelijk boekje en getekend door pastoor Cnockaert in 1936.

Vanaf deze periode kon vroeger het paartje meer in het publiek verschijnen zonder de aanwezigheid van de ouders. Alles diende nu besproken te worden: het verloop van de huwelijksmis met de pastoor, het vervoer, het huwelijksfeest enz. De huwelijksgeschenken kwamen nu aan de orde, waarbij de nadruk hoofdzakelijk op het functionele en godsdienstige aspect lag, huishoudgerei, linnen, H.Hart beeld, Kruisbeeld enz.
Het geven van huwelijksgeschenken door kennissen was in het begin van de 19e eeuw bij de lagere klasse van de bevolking weinig of niet in voege. De opkomst van de huwelijkslijst in de winkel situeert zich na de Tweede Wereldoorlog en is nu volop in trend.
De verloofden gingen vroeger de genodigden persoonlijk uitnodigen op hun huwelijksfeest, nu gebeurt dit met een schriftelijke uitnodiging.

De periode voor het huwelijk

Het huwelijk is een soort overgangsritus waarbij men als het ware een nieuw leven binnenstapt. Hij die de grote stap zet zal dus afscheid moeten nemen van zijn "voorbije leven". Voor de jongeling bestond dit meestal in het aanbieden van enkele pinten in de cafés.
De avond ervoor of de dag zelf werd er geschoten met kanonnetjes met "carbure". Dit gebruik diende vroeger als afweer tegen de slechte geesten en om de vruchtbaarheid te bevorderen. Nu zijn ze eerder als vreugdeschoten bedoeld. Het opstellen van een versierde "ark" was vroeger soms gebruikelijk. Enkele dagen voor het huwelijk werd afscheid genomen van het jongelingenschap door de broek te verbranden, uiteraard gepaard gaande met het nodige vocht.
Het meisje nam op een minder onstuimige manier afscheid door haar vriendinnen uit te nodigen op een koffietafel.

Het huwelijk volgens Germaanse en Romeins recht

Voor het Germaans recht was het huwelijk niet zo belangrijk. Er was in dit recht geen wezenlijk verschil tussen wettige en onwettige kinderen. Het Romeins recht kende een wettige huwelijkssluiting en dit systeem werd door de katholieke kerk in de Middeleeuwen overgenomen. In de vroege Middeleeuwen bestond een wettelijk huwelijk volgens de kerk uit: de huwelijkstoezegging of desponsatio, de afspraken over de dos of bruidschat en de vleselijke verbintenis tussen de echtelieden of de consummatio. Het huwelijk bleef een kwestie van de beide families van bruid en bruidegom. Zij arrangeerden alles. De vrije toestemming van bruid en bruidegom waren niet noodzakelijk. In de volle Middeleeuwen was de actieve instemming van bruid en bruidegom bij het huwelijk het enige element dat niet mocht ontbreken om van een wettelijk huwelijk te spreken. Dit werd gecompleteerd door de copula carnalis of de bijslaap. De vroegmiddeleeuwse kerk legde heel wat regels op wat betreft de "vereniging des vlezes". Ze legde in de vroege Middeleeuwen werkelijk de seksualiteit aan banden. Volgens de boeteboeken mocht de vrouw met wie men naar bed wou, niet menstrueren, niet zwanger zijn en geen kind zogen. Het mocht geen vastentijd zijn, geen advent, Kerstmis, Pasen, Pinksteren, zondag, nog een feestdag van een heilige. Het doel moest zijn een kind te verwekken, en alleen de zogeheten "missionarissenhouding", waarbij de vrouw op haar rug lag, was geoorloofd. Huwelijken van onvrijen op een middeleeuws domein vereiste een toelating van de heer. Het vertrek van mensen uit de domeinen door huwelijk, betekende voor de heer immers een verlies van arbeidskrachten. Er werd nauwkeurig geruild tussen de domeinheren. Vertrekkende arbeiders werden gecompenseerd door nieuwkomers. Het beruchte 'recht van de heer' of 'le droit de cuissage' (het recht van de eerste nacht) of de 'culletage' is een legende. Het was

gewoon een belasting, die geïnd werd door de heer voor een horige, die zijn toestemming moest krijgen om te trouwen.

De dispensaties bij het huwelijk

De bisschop of de paus gaven dispensaties i.v.m. bloed- en aanverwantschap zoals huwelijken tussen neef en nicht. In de volksmond bestaat nog altijd de uitdrukking "kozijn en nicht die vrijen licht".

Wanneer een weduwnaar met zijn schoonzuster huwde moest hij tot 1920 dispensatie vragen aan de koning volgens artikel 162 van het burgerlijk wetboek. De wet van 11 november 1920 schafte deze verplichting af.

Het is merkwaardig dat vroeger bepaalde dagen de voorkeur genoten om in het huwelijksbootje te treden. Zo werd de maandag "tot de zot van de week verklaard" en de vrijdag kende weinig succes. Het was de dag waarop Jezus Christus gestorven was. De zondag was uitgesloten omwille van het niet kunnen vervullen van zijn burgerlijk huwelijk zodat de zaterdag de huwelijksdag bij uitstek was om de zondag te kunnen recupereren en reeds de maandag terug te kunnen werken. Gegoede families kozen vaak een dag midden in de week om de naaste verwanten die van ver kwamen de gelegenheid te geven wat na te blijven.
Men stelt eveneens vast dat maanden zoals maart, juli, augustus, september er weinig gehuwd werd. Eveneens bij het vrijen gold dat de advent en de vasten geen tijden waren voor plezier.

In 1801 regelt het concordaat tussen paus Pius VII en Napoleon dat het huwelijk eerst door een ambtenaar van de burgerlijke stand dient geregistreerd te worden en pas daarna kon het kerkelijk huwelijk ingezegend worden.

De kerkelijke huwelijken gaan sterk achteruit. In 1967 trouwde nog 86 % in de kerk in België, in 2000 is dit nog

slechts 51 %. Het huwelijksboekje gaat terug tot het begin van de 19e eeuw. Het wordt afgeleverd door de burgemeester of de schepen van burgerlijke stand bij het huwelijk. De pastoor schrijft er de dag en datum van het kerkelijk huwelijk in. Begin 1900 waren er 24 lijntjes voorzien om de namen en de geboortedata van de kinderen te noteren. Vanaf 2004 is dit niet meer nodig.

Rond het burgerlijk huwelijk zijn geen volksgebruiken te noteren. Het wordt meestal als een zuiver zakelijke formaliteit beschouwd. Vergezeld van ouders en de nodige getuigen trekt men naar het gemeentehuis. Het burgerlijk huwelijk kon weken voor het kerkelijk huwelijk afgelegd worden maar doorgaans wordt de dag van het kerkelijk huwelijk genomen. Wanneer de betrokkenen reeds een kind verwachten of de man reeds bij een andere vrouw een kind had werd op de huwelijksdag soms een blauw poeder gestrooid op de huisdrempel van de bruid of bruidegom (blauwselen).

Het huwelijkscontract

Het huwelijkscontract werd opgesteld bij de notaris. Het huwelijkscontract moet ingeschreven zijn in de burgerlijke huwelijksakte wil het rechtsgeldig zijn. In de huwelijksakte van de burgerlijke stand vindt men dan de naam van de notaris en de datum van het opmaken van het huwelijkscontract. Wie geen huwelijkscontract heeft valt onder het wettelijk stelsel. Alles wat ze inbrengen in het huwelijk blijft hun persoonlijke eigendom. Alles wat ze in het huwelijk samen verwerven, wordt gemeenschappelijke eigendom. Het samenlevingscontract is een nieuwigheid voor personen die ongehuwd samenwonen. Wettelijke samenwoning is geregeld vanaf 1 januari 2000.

Het kerkelijk huwelijk

In de kerk werd het bruidspaar opgewacht door de priester. In Okegem mochten bruid en bruidegom plaats nemen op twee speciaal daarvoor voorziene stoelen Er zijn weinig volksgebruiken, dit is immers het domein van de pastoor. Er is een stikte rangorde wanneer men de kerk betreedt. De vader leidt zijn dochter naar het altaar, de moeder haar zoon. Daarna volgen de moeder van de bruid met de vader van de bruidegom. Tenslotte komen de broers, zusters, ooms en tantes, neven en nichten. Wanneer het huwelijk in de kerk gesloten is komt eerst het bruidspaar dan de vader van de bruid met de moeder van de bruidegom, dan de moeder van de bruid met de vader van de bruidegom en tenslotte de rest van de familie.
Bij het buitenkomen van de kerk werden wel eens de schoenen van het bruidspaar gepoetst of werd er rijst naar het jonge paar geworpen als teken van vruchtbaarheid. Soms werd er geschoten met knalbussen. Een van de hoogtepunten is de uitwisseling van de huwelijksringen. Het gebruik van de trouwring zou overgenomen zijn van de Romeinen. Aanvankelijk droeg enkel de vrouw een ring. Pas na de Eerste Wereldoorlog zal de man dit voorbeeld volgen. In bepaalde streken droeg men de ring aan de linker ringvinger en in andere aan de rechter. Te Okegem droeg men de ring over de linker ringvinger. Er is sprake van een ringvinger omdat, aldus het volksgeloof, van hieruit een zenuw rechtstreeks naar het hart loopt.
Het huwelijk is één van de gelegenheden om de sociale welstand aan de gemeenschap te laten zien. Aan de kledij is dit reeds te merken en ook de kerkdienst illustreert dit. Hoe later de huwelijksmis, hoe duurder, dus hoe rijker. Het huwelijksfeest is eveneens een kenmerk van de sociale welstand van de familie.

De bruidskledij

Vanaf 1860 werd het bij de burgerij gebruikelijk dat de bruid een lang wit kleed droeg met lange mouwen en hoge halssluiting. Een bruidsboeket was daarbij zeer gebruikelijk. Het bruidsboeket bestond vroeger uit oranjebloesem dat later ingekaderd werd of onder een speciale globe terechtkwam. De bruidegom droeg een zwart pak met wit hemd en een strikje. De gegoede burgers droegen vaak een jasje dat vooraan kort was en achteraan twee lange slippen had (pitteleer).

Tussen beide wereldoorlogen zien we bij de bruid een sluier die op het voorhoofd werd vastgehouden met een kroon. Vele jonge vrouwen droegen een zwart kleed dat meestal verder gedragen werd als beste kleed voor allerlei feestelijkheden. In de periode tussen 1940 en 1950 was er een grote verscheidenheid aan trouwkleren. Gekleurde lange kleren in verfijnde stoffen zijn in de mode met een hoedje. Vanaf de jaren vijftig van vorige eeuw werd het witte lange bruidskleed algemeen. En tegen het einde van de twintigste eeuw durven enkele dames zich een gekleurd ensemble aanschaffen.
Het trouwkostuum wisselt van modebeeld: smalle, brede broekspijpen en kleuren zoals zwart, grijs, donkerblauw of een combinatie ervan verschijnen. Het witte hemd met strikje maakt plaats voor een gekleurd hemd met aangepaste das. Het huren van ceremoniekledij behoort heden ten dage tot de mogelijkheid.

Het huwelijksfeest

Ten tijde van Breugel waren de bruiloften een van de weinige mogelijkheden om eens te feesten. Dat het er soms hard aan toeging bewijst de wet die keizer Karel in 1531 in voege bracht dat niemand, boven de huisgezinnen van bruid en bruidegom, meer vrienden aan beide zijden, mochten uitnodigen dan

veertig en het feest niet langer mocht duren dan de bruiloftsdag.
Het gewone volk hield vroeger een feestmaal in beperkte kring. De rijke burgerij deed het met meer gasten. De feestviering staat eveneens in verhouding met de sociale status waartoe men behoorde en evenals bij het verlaten van de kerk moet men rekening houden met de graad van verwantschap bij de plaatsen aan de feesttafel.

De bruidstaart met het bruidspaar in keramiek bovenop afgebeeld is ook typisch voor de huwelijken. De traditionele bruidstaart is wit van kleur. Wit wijst op zuiverheid, zegen en voorspoed. De vulling van de taart bestaat meestal uit een cake, op smaak gebracht met likeur en de buitenkant is voorzien van een laagje marsepein.

Het slot van het avondfeest betekent voor de meest bruidspaar nog niet het einde van de opwinding. Wanneer de trouwers van de gasten afscheid genomen hebben begeven ze zich naar hun nieuwe woning. Het is nog in gebruik dat vrienden of familieleden bepaalde fratsen uithalen ten koste van het kersverse paar. Het kattenkwaad wordt uitgehaald op verschillende terreinen. Reeds bij het verlaten van de feestzaal stellen vele paren heel wat ravage vast aan de auto. Potten, pannen of blikjes worden aan de wagen gebonden. Een talrijk voorkomend gebruik is de versiering van het voertuig met toiletpapier. Binnenshuis is de slaapkamer vooral het fratsenobject. Het uitbreken van het bed of het verplaatsen ervan is een algemeen gebruik.
In tegenstelling tot wat men zou denken was introuwen bij de ouders eerder uitzondering dan regel. Men ging pas trouwen wanneer men een woning gevonden had. Wanneer men toch bij de ouders ging wonen werd een deel van het huis voor het jonge paar gereserveerd. Men ging meestal in de omgeving van één der ouders wonen en ging zo vlug mogelijk opnieuw aan het werk.

VIJFTIG JAAR KVLV-WERKING TE OKEGEM. EEN OVERZICHT[1]

Jozef Van der Speeten

Op zondag 15 april 2007 vierde KVLV-Okegem het 50-jarig bestaan van de afdeling. Het bestuur had alle leden en oud-leden uitgenodigd om dit heuglijk feit te komen meevieren.
De feestviering begon reeds om 9 uur met een goed voorbereidende en uiterst verzorgde dankmis die als thema had "Vrouwen verleggen stenen". Deze viering werd voorgegaan door pastoor en proost Callebaut en werd opgeluisterd door het parochiaal zangkoor o.l.v. koster Eric Vernaillen.
Er was heel wat volk aanwezig in de kerk, die voor deze bijzondere aangelegenheid prachtig versierd was. Ook de Nationale Voorzitster Carla Durlet was van de partij.
Na de dankviering in de kerk werden de genodigden hartelijk ontvangen in de zaal van de harmonie waar de receptie plaats had. Daar werden toespraken gehouden door de plaatselijke voorzitster, de Nationale Voorzitster en eerste schepen Freddy Van Eeckhout die zeer waarderende woorden uitsprak voor de werking van de KVLV te Okegem.
Ook de Nationale Voorzitster spaarde haar lof niet en dankte vooral het huidig bestuur en de oud-bestuursleden voor hun voortreffelijk werk dat ze geleverd hadden tijdens de voorbije 50 jaar. Tijdens de receptie speelde de harmonie de feest-

---

[1] Bronnen: 1) De verslagen van de bestuursvergaderingen 1957-2005 2) De ledenlijsten 1957-2005.
Literatuur:
VAN DER SPEETEN J., *20-jarig bestaan van KVLV*, in: *Mededelingen Heemkring Okegem*, 2e jg., 1977 nr. 3, p. 101-102.
VAN DER SPEETEN J., *Parochiale verenigingen en werkgroepen - de KVLV*, in: *Mededelingen Heemkring Okegem*, 13 jg., 1988, p. 87-88.
PRAET Patrick, *Okegem 1796-1996 Een blik op twee eeuwen dorpsleven KVLV*, p. 82.

vreugde ten top. In de krant verscheen een foto waarop een stralend bestuur staat tussen de vele aanwezigen op het feestmaal en die treffend de feestelijke sfeer weergeeft.
Het was werkelijk een mooi feest dat aanspoorde tot een vernieuwde inzet tot de volgende halve eeuw.
We willen in deze bijdrage een beknopt overzicht brengen van de activiteiten van de KVLV-Okegem tijdens de voorbije 50 jaar. Maar vooral willen we het hebben over het ontstaan en de werking van de landelijke vereniging.

Van boerinnenbond naar K.V.L.V.

Op 5 juli 1911 richtte de Belgische Boerenbond een eigen Boerinnenbond op. Het voorzitterschap werd waargenomen door mevrouw Helleputte-Schollaert maar de feitelijke leiding lag bij kanunnik Luytgaerens die de Boerinnenbond had ontworpen. De werking van de Boerinnengilde werd mooi afgestemd op de vrouw in de landelijke samenleving.
Via "De Boerin", voordrachten, lessen en studiedagen werd de boerin onderwezen in de kleinveeteelt, zuivel en tuinbouw, koken en naaien, kinderopvoeding en gezondheidszorg. De uiteindelijke zending van de Boerinnenbond was identiek aan deze van de Boerenbond: bijdragen tot de vooruitgang van de landbouw en het welzijn van de boerenstand, ijveren voor het katholiek geloof en de christelijke moraal. De vrouwenwerking werd zo een volwaardig onderdeel van de katholieke standsorganisatie en tegelijkertijd werd de boerin afgeschermd van andere vrouwenorganisaties.
In 1950 verscheen het ledenblad onder de naam "Bij de Haard". De artikels in het blad hadden de bedoeling de leden

Martha Kestens was de
eerste voorzitster van de Boerinnenbond.
De foto dateert van 1966, het jaar dat ze haar ontslag gaf
(foto familie Buydens)

Odèle De Meerleer 1ste secretaresse en kassierster
van de Boerinnengilde
Deze foto is genomen bij de viering van haar
negentigste verjaardag op 25 augustus 1983
(foto Rosa Van Nerom)

Op het einde van de ledenvergadering
was het tijd om te ontspannen.
We zien hier een deel van de aanwezigen
die de rondedans begint
V.l.n.r. Yolande Van Damme, Magda De Deyn,
Rachel De Schuyteneer, Francine Baeyens, Agnes Van de Perre.
(Foto Francine Baeyens)

Na de vergadering werd een groepsfoto genomen.
bovenaan: Jeanne Beeckman
1ste rij: Rachel De Schuyteneer, Marguerite Broeckaert,
Cecile Van Damme, Betsy Vernaillen, Francine Baeyens.
2de rij: Magda De Deyn, Gabriël Vernaillen, Agnes Van de Perre,
Paula Van Vrecken, Clarisse Van Damme.
3de rij: Isabelle Becqué, Judith Van Damme, Francine Vernaillen,
Yolande Van Damme.
(foto Francine Baeyens)

Het bestuur van K.V.L.V. in de bloemen gezet
bij de viering van 50 jaar bestaan.
vooraan: Godelieve Vernaillen, Marie Louise Beeckmans,
Greta Vernaillen
achteraan: Pastoor Callebaut (proost), Rita Vernaillen (voorzitster)
Leen Coppens (secretaresse), Godelieve Vernaillen,
Odette Vernaillen, Jos Leemans.
(foto Herman Van Tricht)

op te voeden tot goede boerinnen, goede echtgenotes, goede moeders en goede huisvrouwen[2]

Vanaf 1970 werd in de beweging de nieuwe naam Katholiek Vormingswerk van Landelijke Vrouwen gezien als een aanpassing aan de nieuwe situatie, want de dorpsvrouwen waren niet langer alleen maar echtgenoten van boeren en tuinders maar kwamen uit zeer verscheiden milieus, met een grote verscheidenheid van activiteiten, zodat de algemene benaming "landelijke vrouw" aangewezen leek.

Centraal in de naam van de beweging staat "vormingswerk". Dit veronderstelt dat aan de leden voldoende vormingskansen geboden worden onder deskundige begeleiding en met de nadruk op onderlinge uitwisseling van kundigheden en ervaringen. Ook het maatschappelijk gebeuren moet kritisch onderzocht worden en de leden moeten zich voor mogelijke verbeteringen inspannen. Het gaat om een katholiek vormingswerk van landelijke vrouwen: vrouwen die in een verstedelijkt landelijk milieu wonen maar toch een eigen levenssfeer kennen die door hartelijkheid, het kennen van elkaar en onderlinge dienstbaarheid gekenmerkt is. Het gaat om "katholiek vormingswerk van landelijke vrouwen", vrouwen, evenwaardig aan mannen en die recht hebben op een eigen vrouwenorganisatie die bijdraagt tot emancipatie. De eersten in de beweging zijn de leden. Hun jaarlijkse ledenbijdrage houdt naast het lidmaatschap ook een abonnement in op de "Bij de Haard". Ze kunnen ook beroep doen op de diensten van het KVLV om allerlei problemen voor te leggen.

Het ledenbestand bevat leden tot 35 jaar, leden van 35 tot 60 jaar en leden ouder dan 60 jaar. Ieder van deze groepen

---

[2] VAN MOLLE Leen, *Katholieken en Landbouw-Landbouwpolitiek in België 1884-1914*, p. 331.

krijgt bijzondere aandacht. Het ledenbestand omvat ook jonge echtparen, die in de plaatselijke gezinsactie aan bod komen.
Als nationale organisatie is het KVLV uitgerust met een kernbestuur en met stafdiensten die hun medewerking verlenen bij de opbouw van programma en actie o.a. creatieve handwerken, gezondheid, kleding, textiel, naaiwerk, ontspanning en animatie, voeding, verzorging, wooncultuur.
Iedere streekorganisatie beschikt over één of twee opvoedende krachten en één administratieve kracht. De hele ploeg ambtelijke medewerkers staat ten dienste van het afdelingswerk voor het aanbieden van ledenprogramma's, het begeleiden van de afdelingen en het verlenen van dienstbetoon.
KVLV wordt in de eerste plaats gedragen door vrijwilligers. De plaatselijke leden kiezen om de vier jaar hun afdelingsbestuur. Dit plaatselijk bestuur heeft als verantwoordelijkheid in samenwerking met de leden hun KVLV uit te bouwen.
De bestuursleden van een 10- à 15-tal afdelingen behorend tot een gewest kiezen vier gewestelijke verantwoordelijken voor algemene werking. Zes tot zeven gewesten maken samen de streekorganisatie uit. De gewestelijke verantwoordelijken kiezen zo nationale leden die de nationale raad uitmaken.
In het vormingsprogramma wordt elk jaar een nieuw accent gelegd. Het huishoudtechnisch programma heeft in het kader van het vormingswerk zeker zijn belang: informatie, vaardigheden en verantwoord werken behoren tot de menselijke ontplooiing. Er kan gehandeld worden over bloemschikken, werken met bloemen, praktisch wonen, creatief haken, breien, weven, knopen en vlechten, naad e.a.

Vóór de aanvang van het nieuwe programmajaar worden de bestuursleden uitgenodigd op een gewestelijke samenkomst. Daar wordt hen informatie gegeven over alle programmavoorstellen. Voorzitsters en secretaressen krijgen er informatie over de administratie en vorming tot hun eigen functie.

Naar aanleiding van het 25-, 50 of 60-jarig bestaan wordt er in de plaatselijke afdelingen een jubelviering georganiseerd. Er wordt veel zorg en creativiteit aan de dag gelegd om deze viering op touw te zetten met eucharistieviering, academische vergadering, feestmaal en feestvergadering[3].

Na de grote emancipatiebeweging van de jaren zestig en zeventig veranderde de naam van het ledenblad in 1988 in "Eigen Aard". De vrouwen mochten zich daarmee ontplooien in overeenstemming met hun eigen mogelijkheden.
Bij het begin van de 21ste eeuw is het hoofdbestuur losgekomen van "niet mogen" en "wel moeten". Het wil een eigen dynamiek uitstralen in dialoog met de samenleving.
"Vrouwen met vaart" werd in 2006 de nieuwe naam van een totaal vernieuwd tijdschrift. Daarin poogt men de vrouwen te boeien met mooi geïllustreerde reportages en met vlotte en tegelijk grondige artikels. De rubrieken geven aan waar de KVLV voor staat en blijven de lezeressen vertrouwd voorkomen. Het verschijnt tienmaal per jaar met ruim 700 pagina's leesplezier[4].

Stichting van de "Boerinnenbond" te Okegem

Toen E.H. De Rijcke in 1952 tot pastoor werd aangesteld stelde hij vast dat er al een Boerengilde actief was maar nog geen Boerinnengilde bestond. Het verwonderde hem dat zijn voorganger E.H. Van Vreckem, die proost was van de

---

[3] Jaaroverzicht 1979 van de activiteiten van de Belgische Boerenbond V.u. Belgische Boerenbond - Economaat.

[4] DURLET Carla, *De geschiedenis van onze bijna 100 jaren vrouwenbeweging weerspiegelt zich in de opeenvolgende namen van ons ledenblad*, In: "*Vrouwen met vaart*", nr. 1 p. 5.

Boerengilde, geen inspanning gedaan had om ook een boerinnenbond te stichten. Hij had dat nochtans gedaan te Denderhoutem waar hij van 1928 tot 1938 onderpastoor was. Pastoor De Rijcke begon dan in 1956, nadat hij al goed ingeburgerd was in de parochie, met het aanspreken en polsen van enkele parochianen. Na lang beraad kon hij enkele dames overtuigen van zijn opzet en vond ze bereid te fungeren als bestuurslid. Nu kon er met het hoofdbestuur te Leuven onderhandeld worden. Op de ledenlijsten die Leuven elk jaar terugstuurt staat als stichtingsdatum genoteerd: 11 februari 1957. Op de "Aanvraag tot aansluiting" staat genoteerd dat de gilde gesticht werd op 11 april 1957. Het bestuur vroeg pas op 27 oktober 1957 om aansluiting bij de Boerinnenbond. Dan werden de standregels van de vereniging en de nodige administratieve papieren doorgestuurd. De nieuwe afdeling stak van wal met E.H. De Rijcke als proost, Kestens Martha als voorzitster, De Meerleer Adèle als "schrijfster" en schatbewaarster, en vijf wijkverantwoordelijken: Broeckaert Germaine, Van den Broeck Irma, Van de Gucht Maria, De Dier Elvire en Van der Speeten Marie Thérèse.
In het eerste verslag dat Adèle De Meerleer neerschreef staat dat afdeling te Okegem op 11 april 1957 van start ging en dat er al 150 frank in kas was. De voorbereidende bestuursvergaderingen gingen door in de pastorie en de ledenvergaderingen mochten doorgaan in één van de klassen van de zustersschool. In het kasboek stond dat de eerste gildevergadering plaats had op 22 april 1957 (dat was toen op Beloken Pasen) en dat er reeds 20 leden aanwezig waren.

Wie bestuurde de Boerinnenbond - K.V.L.V. te Okegem?
In de statuten staat vermeld dat het bestuur samengesteld is uit E.H. Proost, de Voorzitster, de Schrijfster, de Wijkmeesteressen en de Verantwoordelijken.

De pastoor is van rechtswege proost van de gilde. Hij kan een andere priester aanduiden om hem in dit ambt te vervangen.
Vanaf het bestaan kende de gilde vijf proosten nl. E.H. De Rijcke (1957-1965), E.H. Houtman J. (1965-1970) E.H. Van Daele W. (1970-1981) (pater Timmers), E.H. Van Avermaet W. (1981-1988), E.H. Callebaut A. (1988-...). De proosten hebben steeds hun steentje bijgedragen aan de godsdienstige vorming van de leden.

In die vijftig jaren zijn er slechts drie voorzitsters te vermelden nl. Martha Kestens (1957-1966), Magda De Deyn (1967-1999) en Rita Bourgeois (1999-...).
Nadat Martha Kestens ontslag nam in 1966 als voorzitster, was er geen onmiddellijke opvolging. Pas een jaar later stelde proost Houtman Magda De Deyn voor als voorzitster, ze was al enkele jaren een trouw bestuurslid. Magda aanvaardde toen de opdracht, die ze 32 jaar lang met veel toewijding heeft behartigd. De woorden die proost Houtman uitsprak op het Kerstfeest van 1967 toen hij Magda voorstelde als nieuwe voorzitster waren profetisch. "Ze is nog jong en ze is voor vele jaren goed".

Er zijn heel wat bestuursleden (wijkmeesteressen) te vermelden die tijdens het vijftigjarig bestaan het beste van zichzelf gegeven hebben voor de uitbouw en werking van de gilde. We noteren ze niet in alfabetische orde maar wel in de orde van aantreden.
Broeckaert Germaine
Van den Broeck Irma
De Dier Elvire
Van der Speeten Marie-Thérèse
Van Damme Clarisse
De Deyn Magda
Baeyens José

Cobbaert Celestine
Servranckx Jeanne
Bellemans Julia
Van de Perre Agnes
Van Nuffel Denise
Van Isterdael Lea
Van de Perre Maria
De Saeger Godelieve
Barbé Rosa
Braem Lydia
Baeyens Lucienne
Van Vreckem Paula
Vernaillen Godelieve
Van der Poorten Susanne
Ronsijn Rita
De Rijck Emilienne
Scheerlinck Yolande
Sonck Myriam
Neuckermans Marie Jeanne
Wittenberg Magda
Moens Anne
Vernaillen Odette
Van de Perre Marleen
Coppens Leen
Leemans Jos

De statuten bepalen dat de bestuursleden werden gekozen door de algemene vergadering. Men heeft zich in Okegem aan dat artikel niet gehouden behalve in 1999 na het ontslag van Magda De Deyn als voorzitster. Toen heeft men de gildeleden gevraagd te stemmen voor de leden van het bestuur.
De statuten omschrijven ook duidelijk de taken van de bestuursleden. Ze werven nieuwe leden aan, innen de jaarlijkse

bijdrage, dragen de lidkaarten uit voor iedere vergadering, brengen bezoek bij geboorte, ziekte, overlijden, enz.
Er worden vier bestuursvergaderingen per werkjaar gehouden bij het begin van iedere termijn waarop de proost een godsdienstige studiekring geeft. Op iedere bestuursvergadering deelt de schrijfster de toestand van de kas mee.
De bestuursleden wonen de vergaderingen bij die door de Boerinnenbond voor hun vorming belegd worden. Ze ontvangen het Bestuursblad waar ze de nodige informatie vinden.
Het aantal leden van de bestuursploeg varieerde in de loop der jaren van minimum zeven (1957) tot maximum twaalf (1988).
Om de goede geest in de groep te bewaren hield het bestuur jaarlijks in de nieuwjaarsmaand een "onderonsje" waar het er vrolijk aan toeging.
Bij het ontslag van zowel de eerste voorzitster Martha Kestens als van de secretaresse-kassierster Adèle De Meerleer op het Kerstfeest van 1966 werd "getrakteerd" met wijn en pralines en dat vonden alle leden fijn. De traktatie met wijn werd nadien een traditie ook zonder dat er ontslag bij te pas kwam.
Wanneer een bestuurslid haar ontslag gaf werd ze telkens met een kleine attentie bedacht. Denise Van Nuffel was ontslaggevend in 1975 en ze werd feestelijk bedankt omdat ze vele jaren voor de mooie lokaalversieringen en de tekeningen op de uitnodigingen gezorgd had. Ze had zich ook verdienstelijk gemaakt als ontspanningsleidster. Maria Van de Perre werd in 1995 bedankt voor haar zilveren ambttermijn als bestuurslid.
In 1997 werd Magda De Deyn in de bloemen gezet voor haar dertigjarig voorzitterschap tijdens de viering van 40-jarig bestaan van KVLV. Om het werk van de secretaresse wat te verlichten werd besloten in de bestuursvergadering dat ieder bestuurslid om de beurt het verslag zou opmaken.
In 2004 waren bij het gezellig samenzijn van de bestuursleden ook de echtgenoten aanwezig.

De taak van de secretaresse of schrijfster vereist veel aandacht en veel werk en is van enorm belang voor het geheel van de plaatselijke werking. Ze noteert wat er te doen is, wat er geregeld wordt, wat er mee te delen en te vragen is. Ze neemt alle administratie van de gilde op zich o.a. de verslagen van de vergaderingen, de boekhouding, de ledenlijsten, lidkaarten, de uitnodigingen en programma's, de aanvragen van alle activiteiten, de bestellingen, enz.
Adèle De Meerleer, de eerste schrijfster, heeft deze taken zeer naar behoren vervuld. Het is een waar plezier de verslagen die zij neerschreef na te lezen. Ze vertelt in elk verslag wat er precies in de vergadering gezegd is en geeft soms daarbij de nodige commentaar. Die taak heeft ze van 1957 tot eind 1966 kranig volgehouden. De voorzitster van de Boerinnenbond J. Lievens vond het nodig haar schriftelijk te danken en haar waardering te betuigen voor al het werk dat ze met veel toewijding gedaan heeft.
Gabrielle Vernaillen nam in 1966 de taak van secretaresse op zich maar dit was maar voor een korte tijd. Tijdens haar periode begon de bloei en groei van de afdeling Okegem voor wat betreft het ledenaantal.
In 1971 werd feest gevierd omdat de afdeling 100 leden telde. Gabrielle Vernaillen nam in 1975 ontslag en Paula Van Vreckem nam de functie over die ze volbracht tot 1982. Hoogtepunt in haar ambtstijd was het feit dat de afdeling 20 jaar bestond en dat werd met veel luister gevierd in 1977. Op de feestviering bracht ze een prachtig relaas van de werking van de afdeling tijdens de periode 1967-1977. Paula Van Vreckem nam in 1982 ontslag en Rita Ronsijn werd door het bestuur gevraagd die functie over te nemen wat ze voortreffelijk deed tot 1984.
In die periode had het zilveren jubileum van de afdeling plaats waarover ze een mooi verslag maakte van de feestviering. Rita werd in 1984 opgevolgd door Magda Wittenberg die de functie

uitoefende tot 2003. Ze hield het dus als voorlaatste secretaresse het langste vol.
Leen Coppens nam de taak dan op zich op vraag van het bestuur van haar over en mocht het als secretaresse meemaken dat de afdeling feestvierde om haar 50-jarig bestaan. De taak van kassierster ging na het ontslag van Adèle De Meerleer over op José Baeyens die na enkele jaren haar taak doorgaf aan Magda De Gieter. De kas kwam daarna in handen van Odette Vernaillen.

Leden en ledenwerking

De statuten van de gilde bepalen dat al de vrouwen van de parochie, die de christelijke levensbeschouwing hebben, aanvaard worden als lid. Elk lid betaalt jaarlijks een bijdrage aan de Boerinnenbond en aan de plaatselijke kas. Ze ontvangen het maandblad "Bij de Haard". De gilde van Okegem startte met 29 leden bij de stichting in 1957 maar verhoogde dit eind 1957 naar 42 bij de aanvaarding van de gilde in Leuven.
Tijdens de eerste tien jaar klom het ledenaantal elk jaar en in 1971 stond de teller op 100 wat gevierd werd in een ledenvergadering. Toen werd voor de eerste maal van wal gestoken met een feestmaal dat door een tafelhouder bereid was.
In de jaren zeventig en tachtig bleef dat ledenaantal steeds stijgen en in 1982 werd een record bereikt van 165 aangesloten leden. Dat bewijst dat de werking van de Okegemse gilde toen optimaal was. Vanaf de jaren negentig was het ledenaantal nog even boven de honderd en sinds 2000 werd een gevoelige achteruitgang vastgesteld. Waaraan die vermindering van het aantal leden is te wijten, is moeilijk vast te verklaren.
Statutair vergadert de gilde minstens viermaal per jaar, eenmaal per trimester volgens de dagorde aangegeven in het bestuursblad. Een van de vergaderingen draagt het karakter van feestvergaderingen op die dag wordt 's morgens de gildemis

opgedragen. Bij het overlijden van een gildezuster zullen alle leden de "lijkdienst" bijwonen. Er zal ook een H.Mis opgedragen worden tot haar zieleheil.
De gilde van Okegem heeft zich gedurende die vijftig voorbije jaren enigszins gehouden aan die voorschriften.

Ze begon het nieuwe werkjaar meestal begin oktober met een feestvergadering waarop een spreker het jaarthema belichtte, en eindigde met een koffietafel en ontspanning. Vanaf 1972 werd die vergaderingen niet meer op een werkdag gehouden maar gingen door op zondagnamiddag en waren telkens feestelijk getint. Heel wat interessante en eigentijdse thema's werden door ervaren sprekers naar voren gebracht, soms geïllustreerd met kleurrijke montages of klankbanden.
Bij de viering van het tienjarig bestaan van de Okegemse gilde in 1967 werd voor de eerste maal samen Eucharistie gevierd in de morgenmis van acht uur. De gezamenlijke misviering is sindsdien een traditie geworden maar wel met een andere uurregeling.

De eerste feestvergaderingen gingen door in de zustersschool, die vanaf 1967 door toedoen van proost Houtman een mooie zaal hadden verkregen.

Vanaf 1967 werd ook speciale aandacht gegeven aan de jonge gezinnen die uitgenodigd werden op een vergadering en vanaf 1970 kwamen de leden van gevorderde leeftijd aan de beurt. Die vergaderingen werden nadien in samenwerking met de KBG gehouden.

Eind de jaren zestig werd elk jaar een Paas- en Kerstfeest gehouden voor de leden. De koffietafel had afgedaan en de aanwezige leden werd een feestmaal aangeboden.
Het Kerstfeest van 1971 werd zeer positief ervaren. KVLV Denderwindeke bracht toen een puik kerstprogramma. Hun optreden was meteen een stimulans om het in eigen midden eens te proberen. KVLV-Okegem slaagde er nadien in tal van succesnummertjes op te voeren.

Op Beloken Pasen van 1977 had de viering plaats van het 20-jarig bestaan. Na het feestmaal zorgde Pater Timmers, die de zieke proost Van Dale verving, voor de gezellige sfeer.
Op de feestvergaderingen werden ook muziekgroepjes van de parochie en van naburige dorpen uitgenodigd. Traden o.a. op: Eric Vernaillen, Michel en Danny Vernaillen, Alain Baeyens, Alain en Chris De Bodt, Geert, Philip en Jean Marie, Walter en Dirk Evenepoel (Arjaan) groep Zakdoek, De Veske Volière, Coupe Maison.
Maar er werd niet alleen vergaderd en gefeest. Tijdens de voorbije jaren stond het programmablad van elk werkjaar bol van de activiteiten o.a.: info-avonden, kooklessen, bedrijfsbezoeken, eendagsreizen, cursussen e.d.m.

De kooklessen gingen in de beginjaren door in de klas van zuster directrice waar ook kooklessen gegeven werden aan de leerlingen van de 4e graad. De lessen werden eerst gegeven door Juliette Baeyens, nadien heeft Gaby Coppens heel wat lessenreeksen gegeven in de kloosterzaal en in het buurthuis. Dankzij de vele tips, goede raadgevingen en uitgewerkte bereidingen werden echte keukenprinsessen gevormd. Van de eenvoudigste tot de meest verfijnde gerechten, met of zonder kruiden, vet- of zoutarm, melk- en deegbereidingen en nog zovele andere dingen stonden op het programma.

Er werden ook nog andere cursussen geprogrammeerd als beter bewegen, bloemschikken, turnen, dansen, schilderen op zijde, patchwork, knutselen met lood, yoga.

Ook de jaarlijkse gildereizen moeten vermeld worden. De eerste reis was een uitstap naar zee. Nadat ze een paar jaar niet meer doorgingen werden ze in 1970 in ere hersteld. Een bezoek aan de Gentse Floraliën en Oostakker was de start van een ganse reeks onvergetelijke uitstappen. Te veel om op te noemen want er werd zelfs over de grenzen heen gereisd. We vermelden o.m. Hilvarenbeek en de Beekse Bergen, Monschau en de Duitse Eifel, Echternach, Calais en Cap Griz-Nez,

Parijs, de Deltawerken in Nederland, Canterbury. Heel wat mooie plekjes en streken kwamen aan de beurt. Die excursies hebben de leden vast en zeker iets bijgebracht op cultureel vlak en het samenzijn was voor iedereen plezant. Het werd nog plezanter sinds proost Callebaut als gids fungeerde. Met de bedrijfsbezoeken werd in 1972 van wal gestoken en de interesse en het enthousiasme voor de bezoeken was en bleef groot. Van sommige bedrijven bewaarden de deelnemers een heel bijzondere herinnering van het gulle onthaal en de vriendelijke gastvrijheid. We moeten er nog aan toevoegen dat ieder jaar in de meimaand op bedevaart gegaan werd naar Oostakker.

Dat er uiteraard bij zoveel activiteiten heel wat tijd en werk bij te pas kwam kunnen we ons goed voorstellen. Dat alles kon alleen maar verwezenlijkt worden dankzij "een goed bestuur", met een attentvolle proost, een zorgzame en leidinggevende voorzitster, een aantal actieve bestuursleden, secretaresse en kassierster. Voor hun inzet en bereidwilligheid werden ze ettelijke keren letterlijk en figuurlijk in de bloemetjes gezet. De KVLV is niet meer weg te denken uit het culturele leven van Okegem. We hopen van harte dat ze het nog vele jaren volhouden.

Erratum

Etienne De Dier signaleerde ons dat de naam van zijn moeder in het vorige nummer verkeerd geschreven werd. De laatste paragraaf van het artikel over "de koningin als meter" moet luiden als volgt:

Godelieve Ancaer, de jongste zuster van Astrid, gehuwd met Omer De Cooman en achtste dochter in het gezin, kreeg als meter Leonie **Maerschand**, de vrouw van de toenmalige burgemeester Cyriel De Dier.

INHOUD

Huwelijksgebruiken te Okegem 33
Herman Brantegem

Vijftig jaar KVLV-werking te Okegem. Een overzicht . . 43
Jozef Van der Speeten

Erratum 60